

POROČILO O OPRAVLJENIH AKTIVNOSTIH IZ NASLOVA

**POGODBE O IZVAJANJU AKTIVNOSTI POTREBNIH ZA IZVAJANJE POSIPANJA
TOČONOSNIH OBLAKOV S SREBROVIM JODIDOM NA OBMOČJU SV SLOVENIJE V
LETU 2017 Z LETALSKO OBRAMBO PRED TOČO**

Letalski center Maribor je v skladu z določili naslovne pogodbe s pristojnim ministrstvom v sezoni 2017 nadaljeval izvajanje posipavanja oblakov z letali v smislu obrambe pred točo. V projektu s svojim sorazmernim deležem sodelujejo tudi lokalne skupnosti širšega Podravja. Branjeno območje obsega 2900 kvadratnih kilometrov.

Leta 2017 smo z aktivnim izvajanjem obrambe pred točo z letali začeli 01.06.2017, torej mnogo prej kot v prejšnji sezoni.

V obdobju od 01.06.2017 do 01.10.2017 so bile posadke v pripravljenosti vsak dan od devetih zjutraj pa do sončnega zahoda. V tem času:

- je bilo sedemnajst dni s pogoji za pojav toče, kar je dvakrat več, kot v prejšnji sezoni,
- smo opravili triindvajset poletov,
- smo v akcijah naleteli triindvajset ur in sedemintrideset minut,
- smo porabili devetsto dvajset litrov tekočega reagenta in petinšestdeset plamenic.

Tudi v tem letu, smo delali s krepko nezadostnimi sredstvi iz proračuna. Sredstva, ki smo jih dobili, so namreč vsa leta enaka, kljub precej višjim letnim stroškom. Zaradi tega smo morali tudi v tej sezoni drastično zmanjšati nagrado posadkam, da smo lahko pokrili osnovne stroške projekta. To ni dobra popotnica za nadaljevanje, saj je že sedaj problem s strokovnim kadrom projekta – predvsem zaradi slabega plačila. Šolanje pilota, ki lahko leti v tem projektu, stane več kot petdeset tisoč evrov in letno usposabljanje v višini deset tisoč evrov, kot to zahtevajo veljavni predpisi.

Prav tako nam EU zakonodaja še vedno nalaga opravljanje veliko obveznosti, ki so vse povezane z velikimi stroški, ki vplivajo na ceno dejavnosti.

Tudi regenti so se ponovno podražili v višini rasti cene žlahtnih kovin, prav tako letalsko gorivo.

Iz tega razloga ne moremo razumeti vodje odbora za kmetijstvo pri SOS, ki je samovoljno brez vsake kalkulacije in poznavanja stroškov projekta napravila svoj izračun. S tem je zavajala lokalne skupnosti, prav tako pa tudi z napačno interpretacijo sklepa vlade. Zato so nekatere občine poizkušale zmanjšat vrednost pogodbe za vsote, na katere nismo mogli pristati. S tem je ogrozila zaščito prebivalstva in gospodarstva v teh občinah in verjetno povzročila zvišanje postavk za vsaj trideset odstotkov v naslednjem letu.

Apeliramo na vse investitorje projekta OPT, da nemudoma izvedejo aktivnosti za nadaljevanje projekta in če se slovenska stroka noče poglobiti v raziskave, vlada ponovno sprejme sklep o nadaljnjem financiranju dokler za to področje ne bodo sprejete sodobne zakonske podlage. Če želimo ohraniti vsaj sedanjo raven kvalitete izvajanja obrambe pred točo z letali, bo potrebno nemudoma sprožiti aktivnosti za zagotovitev sredstev v ta namen iz naslednjega proračuna, saj nas novi predpisi v letalstvu, ki smo jih na podlagi priporočil EASA sprejeli v RS, zavezujejo k investicijam, ki jih po prejšnjem režimu za to dejavnost nismo potrebovali. Prav tako nastajajo dodatni stroški pri nabavi in vzdrževanju računalniške opreme potrebne za vodenje statistik, ki jo zahtevajo naročniki. V bodoče bo potrebno plačevati tudi koncesije, zakupe in transferje podatkov, ki jih potrebujemo za izvajanje dejavnosti.

V sezoni 2017 smo poslali v podpis pogodbe o združevanju sredstev dvainpetdesetim lokalnim skupnostim na področju Podravja. Tudi letos nekaj lokalnih skupnosti ni podpisalo pogodbe, kar je skrajno neodgovorno do njihovega prebivalstva in posledično tudi do izvajalca, ki mora braniti celotno območje, saj točne ujme ne poznajo meja občin. Zanimivo je, da so to občine, ki imajo zelo intenzivno kmetijsko predelavo. Nekaj občin je sicer podpisalo pogodbo, vendar še niso pokrili zneska, zaradi tega tudi poročilo šele sedaj, ko smo izčrpali vse možnosti po normalni poslovni poti izterjati dolgove.

Uspešnost projekta

Po naših analizah skozi zadnja leta in tudi prej, je na branjenem področju absolutno manj škod iz naslova toče. Seveda v času, ko naš sistem lahko deluje – to je po dnevi in v pogojih VFR vidljivosti, ker za drugačen način nimamo dovoljenja in ne opreme.

V tej sezoni smo imeli dve (z enim letalom in našo opremo) neobvladljivi situaciji, ki ju z našo opremo in enim letalom nismo mogli obvladovati. Vendar smo tudi v tej sezoni velikokrat preprečili točne ujme, ki bi lahko povzročile katastrofalne škode. Da to drži, se je možno prepričati. Vse naše akcije, so namreč dokumentirane in je vsako natolcevanje o učinkovitosti odveč, saj so vlaganja v naše prizadevanje samo majhen delček proti škodam, ki nastajajo iz tega naslova. Res je, da imajo letala svoje šibke točke, to je letenje ponoči in v primerih, ko imamo razvito multi celico, vendar je veliko drugih situacij, ko pa lahko zelo uspešno posredujejo.

Da, naše analize držijo, dokazujejo priloženi posnetki radarskih slik in sledi letal, na katerih je razvidno, da celica po obdelavi z AgJ razpada. V primerih, ko smo lahko posredovali namreč večinoma ni bilo omembe vrednih točnih škod.

Tudi letos so bile nevihte kompleksne, saj se je naenkrat pojavljalo več nevihtnih jeder na celem branjenem področju, kar je od naših posadk zahtevalo izredno zbranost in koordinacijo med posadko in operaterjem na tleh. Ob tem smo ugotovili, da v času akcij brez vodenja na tleh ne gre, predvsem v situacijah, ko se pojavlja več nevihtnih celic naenkrat.

Ko se primerjamo z našimi severnimi sosedi imamo s samo enim letalom in brez lastnega radarja celo večje uspehe, kar potrjuje znanje in izkušnje vseh naših posadk, ki s svojimi letalskimi sposobnostmi in poznavanjem uporabne meteorologije varno že več kot trideset let letijo pod točne oblake.

ZAKLJUČEK

Upamo, da bosta resorno ministrstvo in Vlada RS tudi v bodoče podpirala nadaljevanje projekta, saj so dobra izhodišča za njegovo nadaljevanje. Zagotovo ga podpira ena četrtnina lokalnih skupnosti RS, ki so vključene v projekt in njihovega prebivalstva, ki na podlagi dolgoletnih izkušenj v njega verjame. Zaradi navedenega smo tudi mi postavili nekatere cilje na daljši rok, ki pa so povezani z zalaganjem naročnikov, da zagotovijo sredstva za njihovo izvajanje. Z vsako letnim krčenjem sredstev že v naslednji sezoni ne bomo mogli speljati projekta tako kavalitetno, kot v zadnjih dveh desetletjih, oziroma, ga bomo morali celo opustiti.

Vrjetno, bo v tem primeru skoraj nemogoče najti financiranje za ponovno vzpostavitev obstoječe obrambe, saj bomo primorani opremo prodati in seveda tudi usposobljenih kadrov kmalu ne bo več.

Prav tako je čudno pogojevanje vrednosti realiziranih pogodb s strani vlade in ministrstva, saj to ni praksa pri javnih naročilih in je v tem primeru unikum oziroma namerno nagajanje nekoga, ki je vladi pripravil takšen predlog.

Cilji so: razširitev branjenega področja v prvi fazi na Prekmurje, ki je letos pokazalo zanimanje za obrambo pred točo. Nadaljni projekti so: ponovna vzpostavitev in analiza točemernega poligona, povezovanje regijski centrov - mednarodno, prenos podatkov, tehnologije in izkušenj. Prenosljivost in usklajenost sistema in procesov je pri tem osnovna potreba. V naslednji sezoni bi želeli aktivirati še vsaj eno do dve letali, ki bi bila na voljo, vendar je potrebno zagotoviti sredstva za opremo, dodatne pilote, šolanje le-teh, dodatno količino reagentov in računalniško podporo za povezave.

V Mariboru; 31.10. 2017

Sestavil:
Vodja OPT LCM:
Darko Kralj I.r.

Odobril:
Predsednik:
Filip Tobias I.r.

Priloge:
Ključek z dnevnimi poročili, dnevnimi met. napovedmi, radarskimi slikami in sledmi letala.